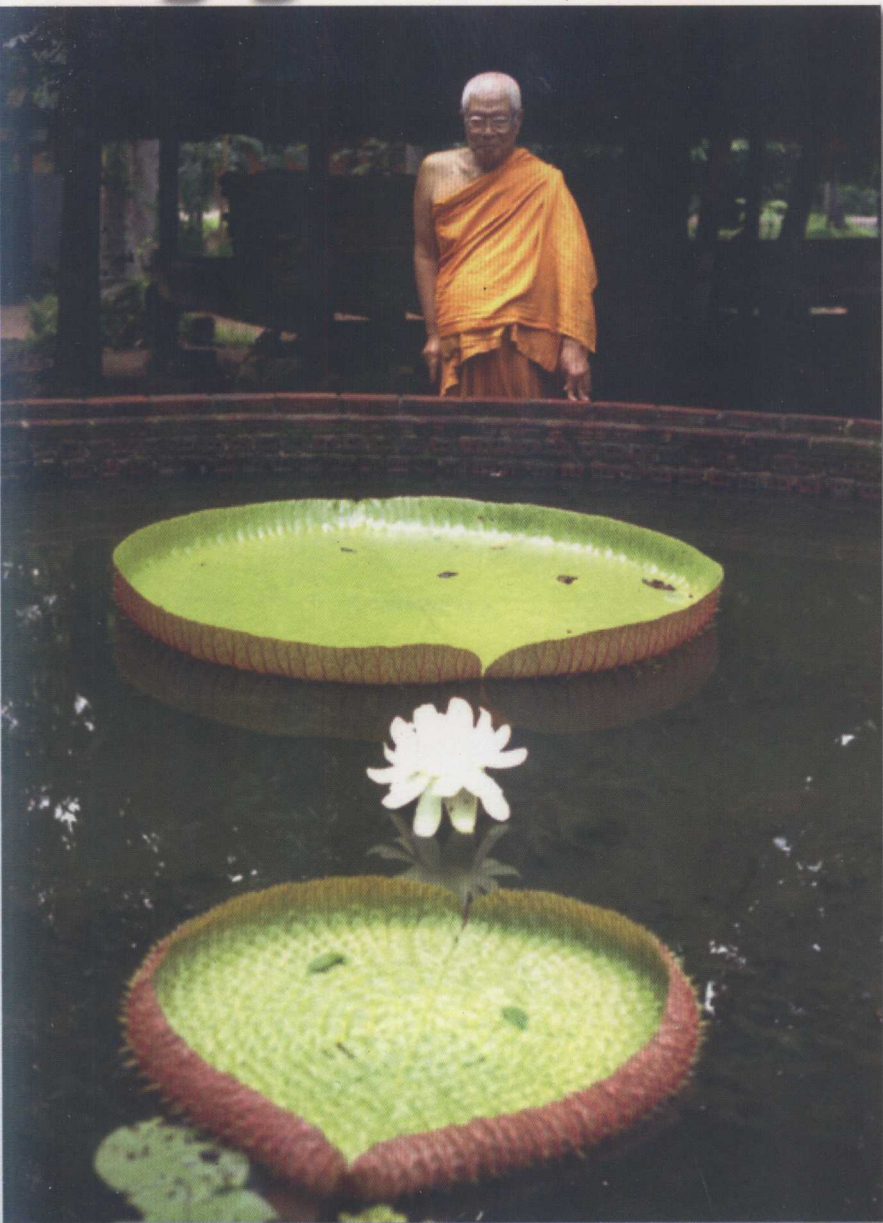

ปริญญญาจากสวนโมกข์

“พุทธกาลสิกขุ”

บุคคลสำคัญของไทย

ที่ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม

แห่งสหประชาชาติ (UNESCO)

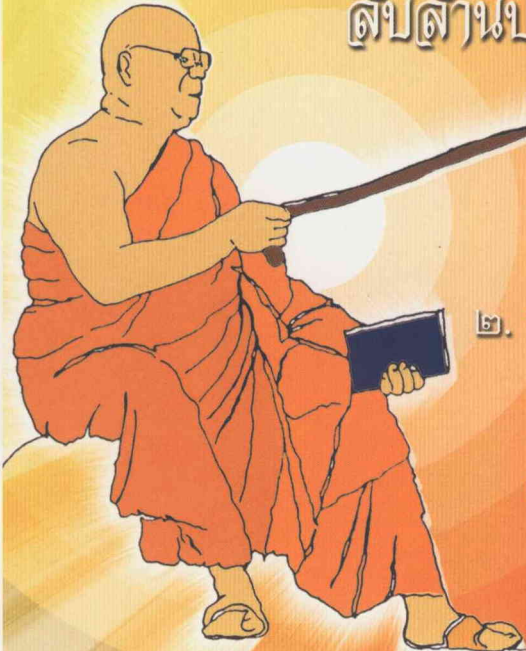
ประกาศยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญผู้มีผลงานดีเด่นระดับโลก

ประจำปี ๒๕๔๙-๒๕๕๐

๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๙

สมโภช ๑๐๐ ปี ชาตกาล สืบสานปณิธานพุทธทาส

๑. เข้าถึงหัวใจ
แห่งศาสนาของตน

๒. ทำความเข้าใจอันดี
ระหว่างศาสนา

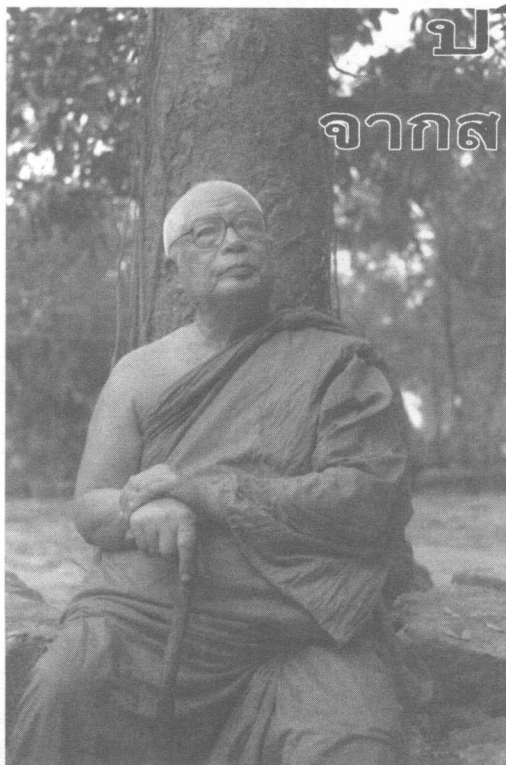
๓. ถอนตัวออกจาก
อำนาจวัตถุนิยม

ปรีญญา จากสวนโมกข์

พุทธทาสภิกขุ

ปริญญญา จากสวนโมกข์

พุทธทาสภิกขุ

อบรม

พระภิกษุนวกะ

ในพรรษา

ครั้งที่ ๗

ณ ลานหินโค้ง

สวนโมกขพลาราม

๑๐ กันยายน ๒๕๑๙

จัดพิมพ์โดย

กองทุนศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

กองทุนห้องสมุดศาลาจำปรีดน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์

กองทุนเสถียรธรรม เสถียรธรรมสถาน

ท่านผู้ใดเห็นคุณค่าของหนังสือนี้ ประสงค์จะช่วยเผยแพร่เป็นธรรมทาน
ติดต่อโดยตรงได้ที่ ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทร.๕๘๓-๔๒๔๓, ๕๘๔-๓๐๗๔

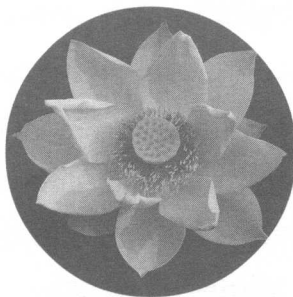

แม่พิมพ์ โดย สุนทรฟิล์ม โทร.๘๐๓-๒๒๔๔

พิมพ์ที่ บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ จำกัด โทร.๕๘๓-๙๐๐๑, ๕๘๔-๒๒๔๑

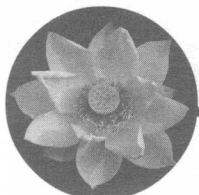
ปริญญญาจากสวนโมกข์

พุทธทาสภิกขุ

การบรรยายโอวาทนวกะ เป็นครั้งที่ ๗ ในวันนี้ ผมจะได้กล่าวโดยหัวข้อย่อว่า **ปริญญญาจากสวนโมกข์** คงจะเป็นคำที่ง่ายที่สุด เพราะมันประหลาด หรือมันบ้าๆ บอๆ ไม่ลื้ม การที่พูดอะไรให้มันแปลกหรือสะดุด ก็เพื่อประโยชน์นิดเดียวว่ามันจะไม่ลื้ม นี่ปริญญญาจากสวนโมกข์ ก็คงจะติดอยู่ในความจำทันที หรือถ้าพูดอีกทีหนึ่งก็ว่า ปริญญญาจากวัดป่าพระเถื่อน ปริญญญาจากวัดป่า แล้วก็สำหรับพระเถื่อน เหมือนที่เราได้พูดกันแล้วเมื่อคืนนี้

ปริญญญานี้เรียกว่า **ปริญญญาตายก่อนตาย ตายก่อนตาย** ชื่อปริญญญา แล้วเป็นมหาวิทยาลัยวัดป่าพระเถื่อน เรียนเอง แล้วสอบไล่เอง แล้วก็ให้ปริญญญาตัวเอง มันไม่หลอกลวงและโกหก ปริญญญาที่ให้เอง แล้วสอบเอง ให้เอง มันแน่ แล้วมันเป็นปริญญญา ที่เรียกคืนได้ ถอดได้ เมื่อมันเหลวไหลทีหลัง

ปริญญญาจากสวนโมกข์

๔

ใจความสำคัญมันก็อยู่ที่ว่า **ตายก่อนตาย** ซึ่งฟังยากสำหรับคนทั่วไป แต่ก็ฟังง่ายสำหรับคนที่สนใจธรรมะเรื่อง **ไม่มีคนมันก็อมัน** เรื่อง**ไม่มีตัวตน** ถ้าเข้าใจธรรมะโดยเฉพาะเรื่อง**ปฏิจจสมุปบาท** ที่พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสไว้อย่างถูกต้อง เข้าใจอย่างถูกต้องแล้วก็จะเข้าใจคำนี้ เพราะว่า เขาจะรู้ว่าเกิดอย่างไร เมื่อไร แล้วก็ ตาย ลงไปอย่างไร และเมื่อไร

ที่นี้ **ตายก่อนตาย** แล้วก็กลายเป็น**ไม่ตายอีกต่อไป** มันฟังยากอย่างนี้ ถ้าทำให้มีความรู้แจ่มแจ้ง ถึงขนาดที่เรียกว่า**ไม่มี“คน”ที่เกิดอยู่** ที่เกิดอยู่นี้มิใช่คน เป็นเพียงธรรมชาติปรุงแต่งตามแบบของธรรมชาติล้วนๆ เป็นไปอยู่พอมองเห็นความจริงข้อนี้ คนมันก็ตายไปทันที คือมันไม่มีคน มันกลายเป็นว่าไม่มีคน ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม ธาตุอากาศ ธาตุวิญญาณ อะไรก็ตาม ทุกธาตุที่รวมกลุ่มกันอยู่นี้มันมิใช่คน **ความรู้สึกว่า“คน”ก็หายไป**

นี่เราเรียกว่า **ตาย** แบบนี้ **โดยที่ไม่ต้องสิ้นชีวิต** เพียงแต่“คน”มันตายไป ก็เหลือแต่“ธรรมชาติ”อันบริสุทธิ์ จะเรียกว่า ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศ วิญญาณ ๖ ธาตุด้วยกัน ปรุงแต่งกันไปตามเรื่อง เป็นไปอยู่ นี่เรียกว่า“ธรรมชาติ”อันบริสุทธิ์เป็นไปอยู่ หมายความว่า“คน”มิได้มี เป็นอันว่า

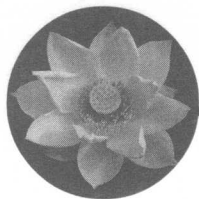

คนนี้ตายแล้ว นี่การตายทำนองนี้ มีก่อนแต่ที่ร่างกายจริงๆ มันจะตายชนิดเนาเข้าโลง ก่อนแต่จะเนาเข้าโลงไปนั้น ให้ **ตัวกู-ของกู** มันตายเสียก่อน นี่เรียกว่า **ตายแห่ง ตัวกู ของกู** ก่อนแต่ที่ร่างกายนี้จะตาย

ทีนี้ถ้าเข้าใจดีกว่านั้น ก็จะมีรู้ได้ว่า เมื่อ **ตัวกู-ของกู** ตาย ไม่มีความหมายเป็น“คน”เป็นอะไร **ตายอย่างนี้แหละ คือไม่ตาย** เพราะไม่มีอะไรจะตายอีก แม้ต่อไปร่างกายเน่า มันจะตาย มันก็ไม่ใช่เราแล้ว ไม่ใช่เราตายแล้ว ฉะนั้น เขาจึงถือว่าสังขารล้วนๆ ดับไป มิใช่เราตาย

ที่เรียกว่า**ถึงอมตธรรม..ธรรมที่ไม่ตาย** ก็คืออย่างนี้ คือจิตมันได้รู้แจ้งโดยประจักษ์แท้จริง เรื่องมีตัวกู-ของกู แล้วความรู้สึกอันนี้สิ้นไป **ตัวกู-ของกู ตาย** ต่อแต่นี้ไม่มีใครเหลืออยู่สำหรับจะตายอีกต่อไป ถ้าถึงขั้นนี้ก็เรียกว่า บรรลุธรรมชาติที่ไม่ตาย เขาเรียกว่า**อมตธรรม-ธรรมที่ไม่ตาย** คือธรรมชาติที่ไม่ตาย ธรรมชาติโดยแท้จริงมันก็ไหลเวียนเปลี่ยนแปลงได้เรื่อย..ไม่มีตาย

ที่คนไปยึดถือเอาว่า เป็นตัวกู ตัวฉัน เป็นร่างกาย ของฉัน แล้วก็เรียกว่า มีเกิด แล้วก็มีการแก่ แล้วก็มีการตายอย่าง นั้นคนธรรมดาที่รู้สึกอย่างนั้น นี่เราเรียกว่า ยังเป็นคนโง่ เป็นคนพาล เป็นคนหลง เป็นปุถุชน แล้วแต่จะเรียก

ปริญญญาจากสวนโมกข์

๖

ถ้าหากว่าพยายามเข้าใจเรื่องนี้ จนมีจิตใจหมดความรู้สึกว่า“ตัวกู-ของกู”โดยแท้จริงแล้ว ก็เรียกว่าได้รับปริญญา ตายก่อนตาย ชื่อปริญญานั้นชื่อว่า“ตายก่อนตาย” ไม่รู้ว่า จะเรียกว่าอะไรบัณฑิต ถ้าจะเรียกกันให้เต็มที่ก็ว่า“อมต บัณฑิต” “อริยบัณฑิต”อะไรก็ได้ แต่ไม่ต้องเรียกละ มัน ยุ่งเปล่าๆ รู้แต่ว่ามันตายเสียก่อนตายก็แล้วกัน โดยที่เรา ปฏิบัติอย่างถูกต้อง แล้วมันก็ตายไปจริงๆ นี่ปริญญาตาย ก่อนตาย

สวนโมกข์นี้เราจัดไว้เพื่อฝึกฝนในข้อนี้ แล้วก็ ไม่ประกาศ ไม่ได้ประกาศ ไม่ได้ยืนยันว่า ให้ปริญญาแก่ใคร มันจะเป็นเรื่องไม่จริง ฉะนั้น ให้เขาเรียนเอาเอง ให้เขา สอบไล่เอาเอง เขารู้เอาเองว่า เขาได้รับปริญญาหรือ เปล่า? ก็เป็นปริญญาที่จริง

ฉะนั้น สวนโมกข์นี้เราจัดไว้แต่สถานที่สำหรับเรียน สำหรับสอบ สำหรับให้ปริญญาแก่ตัวเอง แม้จะเรียกว่า “ปริญญาจากสวนโมกข์” ก็มีได้หมายความว่า สวนโมกข์ ให้ หรือใครๆ ในสวนโมกข์ให้ ต้องคนนั้นเอง เรียนเอง สอบไล่เอง รู้สึกว่าได้ ก็รับปริญญาของตัวเอง

นี่คือปริญญาจากวัดป่า แล้วก็ของพระเถื่อน ต้อง เป็นพระเถื่อนอย่างถูกต้องเต็มที่ แล้วก็อยู่ในวัดป่า ก็

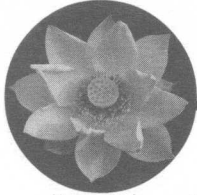

สามารถที่จะได้รับปริญญา เอาไปให้ใครดูที่ไหนๆ เขาว่า
เรื่องบ้า ปริญญาบ้า แต่นั่นก็ไม่สำคัญ เพราะเรารู้ของเรา
เราก็เอาไปดูสิ ว่ามันจะบ้า หรือไม่บ้า

การตายโดยทำนองนี้ คือการตายแห่งตัวกู-ของกู
คือ อุปาทาน ประเภทนี้มันสูญหายไป มันจะมีประโยชน์
อย่างไร? เหลือแต่ธรรมชาติล้วนๆ มันก็โลภ หรือโกรธ
หรือหลง ไม่ได้ ถ้ามันเป็นธรรมชาติล้วนๆ แล้วมัน โลภ
โกรธ หลง ไม่ได้

เดี๋ยวนี้มันมีวิชา มีความโงะโงะไปลงไปในนั้น
จึงรู้สึก ว่าน่ารัก น่าเกลียด น่ากลัว น่าอะไร ไปตามเรื่อง
ของมัน ก็เลยยุ่ง มีความทุกข์ เดี่ยวโลภ เดี่ยวโกรธ เดี่ยว
หลง แล้วก็อารมณ์เสียง่ายที่สุด อะไรนิดหนึ่งก็อารมณ์เสีย
เดี๋ยวมันขัดใจ เดี่ยวมันยินดีหลงไหล อยู่อย่างนี้เรื่อยไป
ก็ทำอะไรไม่ได้ดีหรอก

ลองให้จิตมันหมดจากเรื่องสกปรกใหม่ๆ เหล่านี้เสีย
ตัวกูมิได้มีอยู่ ของกูมิได้มีอยู่ ความคิดประเภทกิเลสทั้ง
หลายก็เกิดไม่ได้ เพราะไม่มีที่อาศัยที่จะเกิด ก็เลยเรียกว่า
มีแต่ธรรมชาติล้วนๆ ที่เป็นร่างกายก็เป็นธรรมชาติล้วนๆ
ที่เป็นจิตก็เป็นธรรมชาติล้วนๆ แล้วมันรู้มันรู้คิดรู้สึกไปตาม
ธรรมชาติล้วนๆ มันนึกอย่างที่จะโลภ โกรธ หลง ไม่ได้ ก็

ปริญญจากสวนโมกข์.....๘

เลยไม่มีเรื่องที่จะต้องทุกข์ จะไปทำอะไรก็ได้ แล้วมันก็จะรู้ของมันเองว่าควรทำหรือไม่ควรทำ

เราอย่าต้องพูดถึงพระอรหันต์กันก็ได้ ว่าถ้ามีจิตอย่างนี้ หรืออนุโลมไปตามรูปนี้ ตัวกู-ของกู ไม่ปรากฏ มันก็มีจิตปรกติ มีความสุขอยู่ในตัวเอง เป็นอิสระ ไม่เป็นทาสของอารมณ์ใดๆ ทำอะไรก็ได้ แต่ถ้าหากว่ามันถึงที่สุดเอาเสียจริงๆ นั่นก็เป็นพระอรหันต์ นั่นหมายความว่าไม่ต้องควบคุมอีกต่อไป เป็น“ตายก่อนตาย”ที่สนิท ไม่ต้องควบคุมอีกต่อไป คือมันไม่กลับมาเกิดอีก ตัวกู-ของกู ไม่กลับมาเกิดอีก

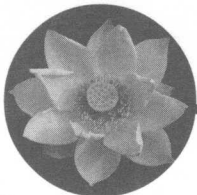
เดี๋ยวนี้เราเอากันแต่เพียงว่า ยังไม่เป็นพระอรหันต์ ด้วยความพยายามควบคุมด้วยสติสัมปชัญญะ อย่าให้“ตัวกู-ของกู” เกิด ก็ให้ปริญญากันเสียทีหนึ่งก่อน ว่าได้ตายได้มีการตายแห่ง ตัวกู-ของกู ใจคอปรกติ จะทำนาก็ได้ ทำสวนก็ได้ ค้าขายก็ได้ ไปรบก็ได้ ถ้ามันมีเหตุผลชนิดที่เป็นธรรม แต่ถ้าควบคุมไม่ดี มันก็กลายเป็นอันธพาลไปได้ คือเข้าใจผิด ก็กลายเป็นอันธพาลไปได้ เดี๋ยวนี้เราหมายถึง การที่มีความเข้าใจถูกต้อง ควบคุมไว้ดี คตินึกศึกษาอยู่ทุกวัน มันไม่ผิด ไม่เป็นอันธพาล แบบจิตว่างอันธพาล มันอยู่ในร่องในรอยของสติสัมปชัญญะ ที่ไม่ให้เกิดอุปาทานเป็น

ตัวกู-ของกู ด้วยการข่มไว้ ด้วยการมีสติสัมปชัญญะห้ามไว้ เพียงเท่านี้ก็เรียกว่าได้รับปริญาแล้ว ไปลองทำอะไรดูเถอะ จะดีทุกอย่างแหละ จะทำได้ดี จะไม่มีปัญหา จะมีความพอใจ มีความสงบสุข ควบคุมบุตร ภรรยา สามี อะไรก็ได้ ให้เป็นไปแต่ในทางที่ถูกต้อง มันก็ทำแต่สิ่งที่ควรทำ

อย่าเพิ่งเอาไปปนกันกับขั้นที่เด็ดขาดแล้ว แล้วเป็นพระอรหันต์ อย่างนั้นพ้นที่จะให้ปริญา ไม่อยู่ในวิสัยที่จะให้ปริญา เดียวนี้เพียงแต่ว่า **เรามีสติสัมปชัญญะไม่ขาดตอน เพราะว่าเราไม่ประมาท** บังคับอยู่เสมอ เป็นที่พอใจ นานๆ จะเผลอสักแวบหนึ่งก็ไม่เป็นไร ไม่ถือว่าเสียหายอะไร แต่รีบกลับมาทันที เพื่อเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ **ไม่ให้ตัวกู-ของกู โผล่ขึ้นมา หรือโผล่ขึ้นมาก็ผลุบกลับลงไปทันทีได้** ก็จะเป็นคนที่ต่างกันเป็นคนละคนทีเดียว คือว่าต่างจากคนธรรมดาสามัญ หรือว่าตัวเราเองก่อนที่จะมีความรู้เรื่องนี้

ทีนี้ก็ให้บททวนดูกับเรื่องที่พูดแล้วเมื่อคืนนี้ **ให้อยู่อย่างวัดป่าพระเถื่อน** ได้แก่การที่ไม่สนใจอะไรอื่น นอกจากคอยกำหนดจิตใจของตัวเอง จนลืมพูดกับคนอื่น หรือว่าจนลืมอะไรไปหลายๆ อย่าง และบางทีอาจจะลืมฉันทข้าวก็ได้ เพราะมันคอยมองดูอยู่ อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน

ปริญญญาจากสวนโมกข์.....

๑๐

ในจิตที่เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ คอยควบคุมไว้เรื่อยไป ควบคุมได้พอใจ ก็มีความรู้สึกเป็นสุข จนลืมฉันข้าวก็ได้ ฟังดูให้ตี

บางคนอาจจะกลัวว่ามันดีเกินไป จนไม่มีประโยชน์อะไร หรือจะหาว่าเป็นเรื่องบ้าๆ บอๆ ไปเสียอีก **มันไม่ใช่เรื่องผิด หรือเรื่องเสียหายที่ต้องกลัวที่เราจะเป็นอยู่ด้วยใจคอที่เป็นปกติ** คือไม่พลุ่งพล่านขึ้นมาด้วยจิตที่เป็นกิเลสที่เราเรียกกันสั้นๆว่า **ตัวกู-ของกู** บางกรณีก็โลภ บางกรณีก็โกรธ บางกรณีก็หลง แต่แล้วก็เรียกว่า**ตัวกู-ของกู**ทั้งนั้นอย่าให้อันนี้มันโผล่ขึ้นมา แล้วมันจะเสียหายอะไร **มีสติสัมปชัญญะอยู่ ก็ทำอะไรถูกต้อง** พอนี้ โผล่เข้ามา มันทำอะไรผิดโดยอัตโนมัติทันที

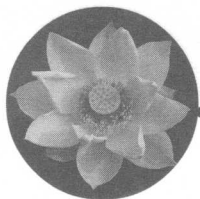
แล้วที่ว่าตัวกู-ของกูนี้ ถ้าไม่โลกก็ต้องโกรธ ถ้าไม่โกรธก็ต้องหลง ถ้าไม่หลงก็ต้องโลก อยู่กันแต่อย่างนี้ อันนี้ไม่มีมา **ก็มีจิตที่บริสุทธิ์** บริสุทธิ์ตามแบบที่เราควบคุมไว้ มันก็รู้ว่าทำอะไรก็ทำ ไม่ต้องทำก็ไม่ต้องทำ **มันไม่มีความเห็นแก่ตัวอยู่ในจิตชนิดนี้** มันก็ทำถูกหมดเลย ทำประโยชน์ผู้อื่น ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ทำประโยชน์แก่ประเทศชาติ ศาสนา อะไรก็ได้ แล้วก็**ไม่รู้จักความทุกข์ ไม่รู้จักความตาย** เพราะมันไม่มีตายอีกแล้ว จิตเช่นนี้มันจะไม่ต้องมี

ความรู้สึกว่าถูกเกิดหรือถูกตาย มีแต่จิตปรกิตตามธรรมชาติ
ล้วนๆ ก็มีความคิดได้ ว่าทำอะไรก็ทำ ไม่ต้องทำอะไรก็ไม่
ต้องทำ แล้วถ้าทำก็ทำดีที่สุดแหละ เพราะว่ามันไม่เกี่ยวข้องกับ
อวิชชา โมหะ อย่างที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง

ทีนี้ บางคนจะคิดว่า ทำไมมันง่ายนักคือไม่ต้องทำ
อะไร? มันจะมีปัญญา ความถูกต้องมาแต่ไหน? ถ้าสงสัย
อย่างนี้ก็เข้าใจเสียเถอะว่าที่**ทำผิด** มันผิดเพราะว่ามี**โลภะ**
โทสะ โมหะ ถ้าอันนั้นมันไม่เกิดขึ้นมา แล้วก็จะมิแต่**ทำ**
ถูกโดยอัตโนมัติ ถึงจะไม่มากไม่มาย ไม่มีประโยชน์อะไร
แก่ใครนั้ มันก็ไม่ผิดได้ ที่มันผิดนั้น เพราะมันมีความรู้สึก
ประเภท**โลภะ โทสะ โมหะ** เกิดขึ้น ก็เป็นเหตุให้กระทำ
มันเต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ก็**ทำผิด** หรือมีความทุกข์
ที่นี้ **ทำจิตให้ปรกิต** มันก็รู้ของมันเอง ว่าอะไรเป็นอย่างไร
แล้วก็**ทำถูก** ถูกคือ**ไม่ต้องเป็นทุกข์** รวมทั้ง**ไม่เบียดเบียน**
ใคร ไม่มีเจตนาที่จะเบียดเบียนผู้ใด

นี่มันเป็น**คำพูดที่ลัดสั้น** คือ **ตัดลัดตรง** ไปยังผล
ที่**พึงปรารถนา** ซึ่งเขาต้องปฏิบัติกันตามที่เขารู้ว่า ไม่รู้จักชาติ
ที่สืบชาติ ที่ร้อยชาติ จึงจะได้บรรลุความเป็นอย่างนั้น เดียว
นี้เราจะไม่พูดอย่างนั้น ถ้าพูดว่าชาติๆ กัน ก็คือ **ชาติ-เกิด**
แห่งความรู้สึกโง่ๆ นี่ โง่ทีหนึ่ง เป็นตัวกุทีหนึ่ง นับว่า

ชาติหนึ่ง เดือนหนึ่งมิได้หลายสิบชาติ หลายร้อยหลายพันชาติ เกิดกันตั้ง ๒-๓ หมื่นชาติ แล้วฉลาดก็รู้ได้ เหมือนกับที่เขาพูดว่า ต้องทำไปเกิดแล้วเกิดอีก เกิดแล้วเกิดอีก หลายหมื่นชาติ มันก็ถูกเหมือนกัน แต่เขาหมายความว่าอย่างนั้นต้องเข้าโลงไปตั้งหมื่นครั้ง นี่เรายังไม่ทันเข้าโลง ก็มีตายมีอะไรได้ตั้งหลายหมื่นชาติ หลังจากนั้นเราก็ฉลาด เราก็รู้พอที่จะควบคุม ไม่ให้เกิด ตัวกู-ของกู ซึ่งน่าเกลียดที่สุด น่าขยะแขยงที่สุด เต็มไปด้วยความทุกข์ เราก็รับปริญญญาได้ คือสอบไล่ได้ด้วยตนเอง **ปริญญญาตายก่อนตาย**

ไม่มีอะไรที่มันจะขัดกันกับถ้อยคำในพระบาลี และก็ไม่ขัดกับคำที่ชาวบ้านเขาเอามาพูด แม้เขาจะพูดกันอย่างหลับตาพูด ว่าต้องเกิดหลายร้อยชาติหลายพันชาติ หลายหมื่นชาติ จึงจะเป็นพระอรหันต์ เราก็บอกว่าถูกแล้ว ฉันทก็เกิดตั้งหลายร้อยหลายพัน หลายหมื่นชาติเหมือนกัน แต่มัน“ชาติ”ในความหมายนี้ คือ มีตัวกู-ของกู ครั้งหนึ่ง ก็เรียกว่าชาติหนึ่ง คนที่เก่งมากๆ มันมีตัวกู-ของกู นี่วันหนึ่งได้ตั้งหลายสิบหรือหลายร้อยครั้งนะ แม้จะเป็นตัวกูเล็กๆ ไม่มีเหตุร้ายกาจอะไรนัก มันก็ต้องนับว่า“ชาติ”หนึ่งด้วยเหมือนกัน คือมันเกิดนี่ มันเกิดแห่งตัวฉัน เกิดแห่งตัวกูก็นับว่าชาติหนึ่ง

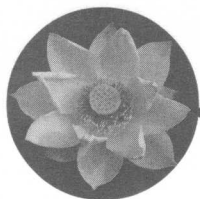

ถ้าทำให้มันตายเสีย อย่าเกิดได้ ก่อนแต่ที่ร่างกาย
นี้จะแตกดับลง เราเรียกว่า **ตายเสียก่อนตาย** แล้วก็สบาย
ที่สุดแหละ เพราะคนตายแล้วนี่มันโลภ โกรธ หลง อีกไม่
ได้ มีแต่ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ด้วยความควบคุม

นี่ยังไม่พูดว่าสิ้นเชิงเป็นพระอรหันต์ พูดแต่ว่ายัง
อยู่ในอำนาจของการควบคุมสติสัมปชัญญะ แล้วก็ควบคุม
ได้เป็นที่พอใจ เพลอนิดหน่อยแวบเดียวกลับมาอีก นี่ไม่ทำ
อันตรายใคร ไม่เป็นอะไร เหมือนดังในพระบาลี ในปฎิจจ
สมุปบาท บางแห่งบางสูตร ก็มีเหมือนกัน มีผัสสะแล้วมี
เวทนา มีตัวมีตัณหา แล้วนะ แล้วยังดับตัณหาได้ ก็ถอย
เป็นไม่มีตัณหา ดับตัณหาเสียได้ ก็ไม่เกิดอุปาทาน ภพชาติ
หรือตัวกู-ของกูได้ อย่างนี้ก็มิ มีพระบาลีกล่าวไว้อย่างนี้

นี่เราพลาดไปจนถึงเกือบจะมีความทุกข์แล้ว คือมี
ตัณหาเกิดแล้ว แต่มันมีสติมาทันท่วงที ตัณหาก็หยุดไป
อุปาทานก็ไม่เกิด ภพก็ไม่เกิด ชาติก็ไม่เกิด ความทุกข์ก็
ไม่เกิด “ตัวกู” ถูกจำกัด ถูกกวดเอาไว้ ถูกป้องกันเอาไว้ ไม่
มีทางที่จะเกิด

เมื่อคืนนี้ก็บอกว่า เวลาเหลือน้อยแล้ว ให้พยายาม
ให้เข้าถึงธรรมะ ในด้านจิตด้านวิญญาณนี้กันให้มากเท่าที่
จะมากได้ ฉะนั้น จึงพูดให้ฟังอย่างนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ลัด

อย่างยิงแล้ว ไม่อาจจะพูดให้ลัดกว่านี้ได้แล้ว และไม่อาจจะพูดให้ย่นย่อเหมาะสำหรับฆราวาส หรือผู้ที่จะเป็นฆราวาส ได้ยิ่งกว่านี้อีกแล้ว มันลัดกว่านี้ไม่ได้อีกแล้ว คือมันง่ายกว่านี้ไม่ได้อีกแล้ว ฉะนั้น ขอให้ฟังให้ดีๆ แล้วก็ควรจะทำได้ตามสมควร

ถ้าตั้งใจจริง อย่าไปมัวคุยกันเสีย อย่าไปทำอะไรที่มันฟุ้งซ่านเสีย คอยกำหนดแต่จิตให้จริงๆ เกอะ คงจะรู้อะไรได้มากพอสมควร พอที่จะเข้าใจเรื่อง ตัวกู-ของกู เกิดอย่างไร เมื่อไร แล้วก็ว่าห้ามกันเสียได้อย่างไร พอเรามีอำนาจเหนือมัน ก็เรียกว่ารับปริญญา พูดภาษาชาวโลกที่เห่อปริญญา

เรื่องอื่นไม่สำคัญเท่าเรื่องนี้ ไม่มีอะไรสำคัญเท่าเรื่องนี้ นี่ขอยืนยันอย่างนี้ จริงหรือไม่จริงก็ไปคิดดูเถอะ ไปสังเกตดูเถอะ มันไม่มีเรื่องอื่นที่จะสำคัญเท่าเรื่องนี้ แต่แล้วก็เป็นเรื่องที่สนใจกันน้อยเกินไป น้อยที่สุด เพราะว่า มันสนุกสนานไปด้วยการเกิดแห่ง ตัวกู-ของกู ทั้งวันๆ มันสนุก มันมีเสน่ห์อยู่ในการเกิดแห่งตัวกู-ของกู แม้แต่ได้โกรธ มันยังสนุก สังเกตดูได้โกรธเป็นพินเป็นไฟมันก็ยังสนุก ได้ตีได้ด่าว่า ได้ด่าได้ดีเขาด้วยก็จะยิ่งสนุก สนุกแบบอวิชชา

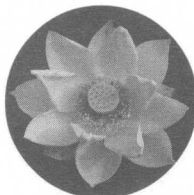
ทีนี้ มันมีในทางที่จะสนุกหลงไหลไปอีก ในทางที่ถูก

ต้อง ตามที่ชาวโลกเขาต้องการ เขาก็สรรเสริญ เขาก็ให้
ลาภสักการะ ก็สนุกไปอีกทางหนึ่งอีก สำหรับตัวกูจะได้
เกิดหนักขึ้นหนักขึ้น เกิดอย่างดีๆเกิดอย่างในทางดี นี่เรียก
ว่าเกิดในทางดี ยิ่งดีกว่าเกิดในทางเลว แต่ว่าแม้จะเกิดใน
ทางดี มันก็ยังหนัก ยังหม่นหมอง ยังกระวนกระวาย ยัง
มิใช่คนตาย คนยังไม่ตาย ตัวกูยังไม่ตาย ยังหลงใหลอยู่
ในความดี ความได้ ความเด่น ร่ำรวยไปด้วยกาม ด้วยกิน
ด้วยเกียรติ มันยังไม่ตาย

ที่พูดนี้ก็ไม่ได้หมายความว่า ถ้าในเวลาอันจำกัด ก่อน
แต่จะลาสิกขานี้ทำไม่ได้ แล้วมันก็จะทำไม่ได้เอาเสียเลย ไม่
ใช้อย่างนั้น ขอแต่เพียงว่าในระหว่างที่ยังไม่ทันจะลาสิกขา
อีก ๑ เดือนนี้ซ่อมให้มากๆ ตั้งใจทำให้มันมากๆ หรือว่า
ตั้งต้นไว้อย่างดี ลาสิกขาออกไปแล้วก็ยังทำต่อได้เหมือน
กัน แต่ต้องตั้งต้นไว้อย่างถูกต้อง คือมีความเข้าใจอย่าง
แท้จริง จะไปสร้างความเข้าใจอันแท้จริง ตั้งต้นที่ฆราวาส
นั้นมันยากเกินไป ตั้งต้นในระหว่างที่เป็นพระเถื่อนอยู่ในป่า
มันง่าย

พูดภาษาธรรมดาาก็เรียกว่า จับเคล็ด จับเงื่อน จับ
อะไรให้มันได้เป็นที่แน่นอน แปลว่าจะไม่หลงทางอีก ใน
เรื่องนี้จะไม่หลงทางอีก สำหรับจะได้ไปเดินต่อไป แล้วมัน

จะดีขึ้น คือจะมีผลเป็นที่น่าพอใจแปลกออกไป คือสูงขึ้น
ไปไม่เท่าเดิม ถ้าไม่อย่างนั้นมันจะเท่าเดิม ผมงกลัวว่ามัน
จะกลับไปเท่าเดิม จึงได้พูดอย่างนี้

ชีวิตที่ยังเหลืออยู่ต่อไปข้างหน้า สมมติว่าครึ่งหนึ่ง
ของชีวิต ก็อย่าให้มันอย่างเดิมหรือเท่าเดิม ครึ่งหนึ่งของ
ชีวิตของเราต่อไปข้างหน้า ขอให้เลื่อนขั้นจะถึงที่สุดเป็น
พระอรหันต์หรือไม่นั้น อย่าไปนึกถึง จะพุ่งชานไปอีกแบบ
หนึ่ง ขอแต่เพียงว่าให้มันเลื่อนขั้น ซึ่งมันทดสอบได้ง่ายๆ
ว่า ปีกลายนี้มันขี้รัก ขี้กำหนด ขี้โมโหนี่อะไรเท่าไร ปีนี้ให้
มันน้อยลงกว่านั้น นี่เรียกว่า ตัวกูมันเล็กลง มันน้อยลง
มันผอมลง ถ้าบังคับอย่าให้มันเกิดได้ มันก็จะค่อยๆ ตาย
ไปเอง ตัวอย่างก็เหมือนกับว่า เราเอาแผ่นหินหรือเอา
กระดานทับต้นหญ้า มันทับไม่นาน พอยกกระดาน ยกหิน
มันงอกขึ้นมาอีก แต่ถ้าทับนานพอจนมันตายสนิท นี่ก็ไม่
งอกอีก

นี่การที่จะควบคุมอย่าให้เกิดกิเลสนี้ มีลักษณะ
เหมือนกันอย่างนั้น คือควบคุมให้ได้ให้นานพอ ให้นานพอ
มันไม่ได้อาหารนานพอ แล้วมันก็ต้องตาย

ทีนี้ทำไมไม่จริงพอเนื่อยๆไปแล้วเดี๋ยวให้อาหารมันอีก
มีโอกาสดีกินอาหารอีก เอ้า..ชมอีก เนื่อยๆไปหน่อย แล้ว

โลงศพของอาตมา

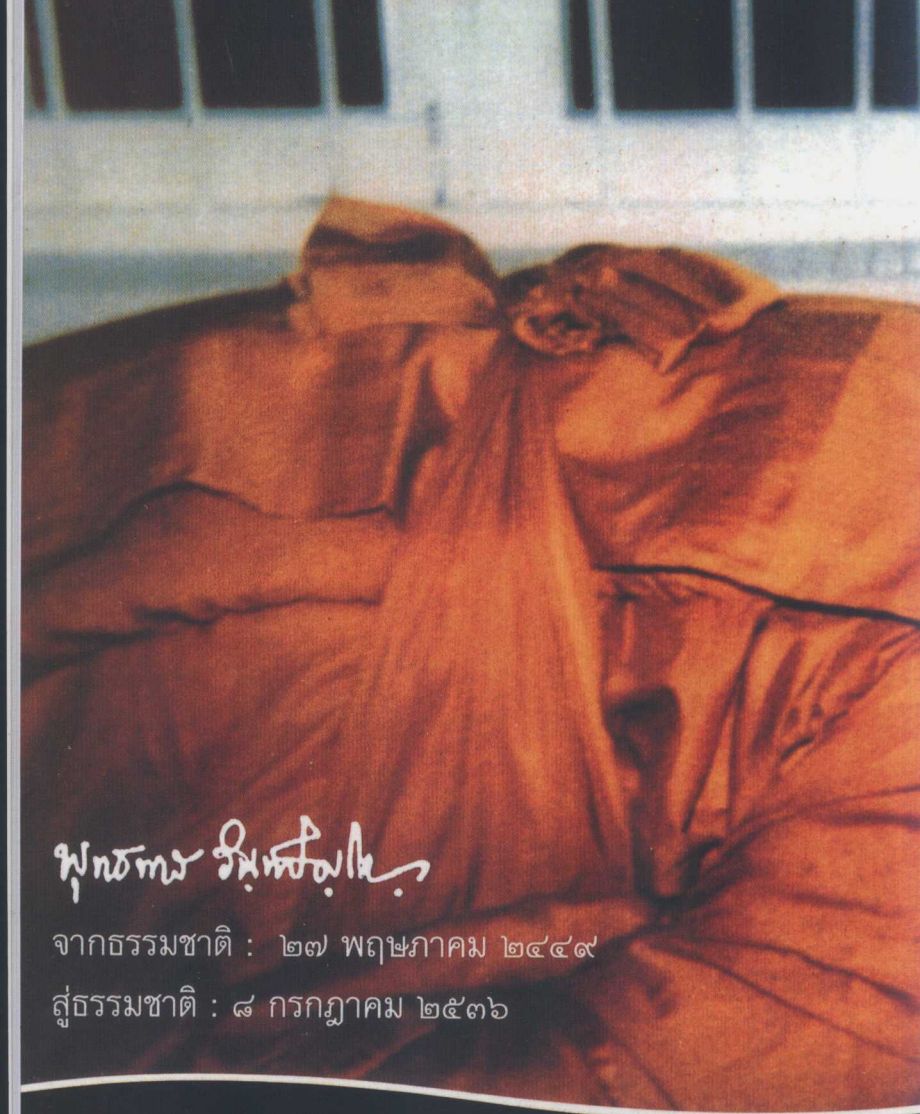
ก็คือความดีที่ทำไว้ในโลก ด้วยการเผยแพร่พระธรรม

ปาฐาสำหรับอาตมา

ก็คือ บรรดาประโยชน์ทั้งหลายที่ทำไว้ในโลก

เพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์

พุทธศาสนิกชน

អ្នករាយការណ៍

កាលបរិច្ឆេទ : ២៧ វិច្ឆិកា ២០២២

ទីកន្លែង : ៨ កញ្ញា ២០២២

ដឹងថាជា "ក្មេង" ដឹងប្រាកដ-ដឹង

สันติภาพ-สันติสุข...นิพพาน

ตาย ก่ อ น ตาย

พุทธศาสนิกชน

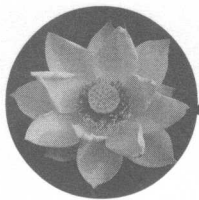
ตายเมื่อตาย ย่อมกลาย ไปเป็นผี
ตายไม่ดี ได้เป็นที่ ผีตายโหง
ตายทำไม เพียงให้ เขาใส่โลง
ตายโง่โงง นั่นคือตาย เสียก่อนตาย
ตายก่อนตาย มิใช่กลาย ไปเป็นผี
แต่กลายเป็น สิ่งที่ไม่สูญหาย
ที่แท้คือ ความตาย ที่ไม่ตาย
มีความหมาย ไม่มีใคร ได้เกิดแล
คำพูดนี้ ผันผวน ชวนฉงน
เหมือนเล่นลิ้น ลาวน คนต่อแหล
แต่เป็นความ จริงอัน ไม่ผันแปร
ใครคิดแก่ อรรถได้ ไม่ตายเอย ฯ

ก็มีโอกาสให้มันกินอาหารอีก มันก็ไม่ว่าจกตายแหละ เตียว
มันก็จะเกิดขี้เกียจขึ้นมา ในการที่จะควบคุม ก็จะปล่อยเลย
ตามเลย เพราะฉะนั้น **จะต้องมีความจริง มีความซื่อสัตย์**
มีความจริงต่อเรื่องนี้ ตั้งใจให้มันจริง ให้มันเด็ดขาดลงไป
จริง ว่าจะทำให้มันถึงที่สุด จะนานหน่อยก็ตามใจ แต่เรา
จะให้มันเลื่อนขึ้นไปเรื่อยแหละ ให้มันถึงที่สุด คือเรียกว่า
ให้เราควบคุมมันได้จนเป็นที่พอใจ

อย่าไปนึกถึงเรื่องพระอรหันต์ ขอร้องสักทีเถอะ มัน
จะยุ่ง มันจะฟุ้งซ่านเอาคนธรรมดาๆ ก็แล้วกัน แต่ว่าขั้นดี
ขั้นที่ไม่มีกิเลส ไม่มีความทุกข์รบกวนเหมือนแต่ก่อน มัน
อยู่ในวิสัยที่จะเป็นไปได้ แต่ว่าเราจะไม่นึกถึง เรื่องความ
เป็นพระอรหันต์จะไม่นึกถึง ซึ่งจะทำให้มันเกิดกิเลสในรูป
อื่น จะนึกแต่ว่าอย่างนี้มันถูกแล้ว อย่างนี้คือ**พระพุทธเจ้า**
ท่านสอนไว้ ร่องรอยของท่านเป็นอย่างนี้ ทิ้งไว้ให้แล้ว เรา
ก็จะเดินตามรอยนี้

แล้วก็ยังมีหวังถึงกับว่า **วินาทีสุดท้ายที่จะดับจิต** ดับ
ร่างกาย เพื่อเข้าโลงนั้นก็ยังมีความหวัง ตรงนั้นแหละ **จงกัน**
ให้ดี จงกัน สำหรับดับตัวไม่ให้เหลือ ก็ยังมีหวัง วินาที
สุดท้าย แต่ไม่ได้แนะนำให้ทำอย่างนั้น เพียงแต่แนะนำว่าถ้าไม่
ได้ตอนนี้ ก็ขอให้มันได้ตอนนั้น

ปริญญจากสวนโมกข์

๑๘

แต่แล้วก็ยังแนะนำ เดียวนี้แหละ พยายามให้มันมาก ในการที่จะควบคุมตัวกู-ของกู อย่าให้เกิดขึ้นมา ถ้าเกิดขึ้น มันเหมือนกับผีปศาจ พอไม่เกิดมันเป็นมนุษย์ รู้จักแยก แยะเห็นความแตกต่างอย่างนี้สิ พอ **ตัวกู-ของกู** เกิดมานี้ มันเป็น**ภูตผีปศาจ** อะไรก็ไม่รู้ ไม่ใช่มนุษย์ เพราะใจมันไม่ สูง **มนุษย์** แปลว่า **ใจสูง** พอ **ตัวกู-ของกู** ไม่เกิดนั่นแหละ คือเป็นมนุษย์ จะเรียกว่ามนุษย์ คือใจอยู่ในสภาพที่สูง ไม่ จมน้ำ ไม่จมโคลน ไม่จมเลน พอ“ตัวกู”เกิด นั่นคือจมน้ำ จมโคลน จมเลนมิดไปพักหนึ่งแหละ กว่าจะโผล่ขึ้นมาได้ ใหม่

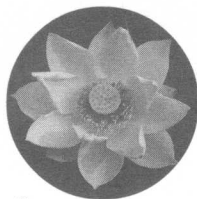
เราจะรักษาความเป็นมนุษย์ มีใจสูงนี้ให้ติดต่อกัน เรื่อยๆ ฉะนั้นหัดเสียเดี๋ยวนี้ ที่นี้ ชั่วโมงเล็กน้อยที่เหลือ นี้ ให้พบเงื่อนไขที่แน่นอน ตอนนี้ก็ไปทำเรื่อยๆ กันไป จนกว่าจะดับแห่งร่างกายนี้ คือสิ้นอายุขัย ถึงอายุขัย คือสิ้น อายุ ตามความรู้สึกของผมว่า จะเรียกว่า **ได้สิ่งที่ดีที่สุดที่ มนุษย์ควรจะได้** เกิดมาโดยร่างกายนี้ชาติหนึ่ง ได้สิ่งที่ดี ที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้ โดยเกิดทางร่างกายชาติหนึ่ง แล้ว ก็มีการเกิดทางวิญญาณ ตั้งหลายร้อย หลายพัน หลาย หมื่นชาติ จนรู้อะไรดีเกี่ยวกับ“ชาติ” เกี่ยวกับ**ความเกิด** เกี่ยวกับ**ความทุกข์** แล้วเอาชนะได้

ผมจะไม่พูดเรื่องหลังจากเข้าโลงไปแล้ว เพราะว่า มันไม่มีหลักฐานพยานจะเอามาแสดงให้เห็น เห็นนั้นก็ไม่ว่างจะพูด แต่ไม่ใช่ปฏิเสธว่ามันไม่มี มันจะมีก็มีไปเถอะ แต่เรายังไม่อยากจะพูด เราอยากจะพูดแต่สิ่งที่เรามองเห็นได้และทำได้ คือทำให้อยู่ในอำนาจของเราได้ ที่เราจะควบคุมได้ แล้วก็จะได้รับความสุขสงบเย็นด้วยตนเอง เห็นเอง รู้เอง ชิมเอง อะไรงเอง

แต่ขอให้นอนใจเสียอย่างหนึ่งว่า ถ้าเราทำได้ อย่างนี้ ที่เรียกกันว่าในชาตินี้ ในชาติหน้าไม่ต้องกลัว มันจะดี มันจะถูก เหมือนกับชาตินี้ไปเรื่อยๆ แต่อย่าไปมัดมัดแต่ชาติหน้าจึงค่อยทำ หรือหวังอะไรในชาติหน้า แล้วชาตินี้ไม่ได้อะไร อย่างนี้เป็นคนโง่คนงมงาย ได้รับการสั่งสอนมาผิดๆ ไม่ได้รับสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้รับในชาตินี้ ชาติที่เกิดขึ้น

นี่เราไม่ได้พูดถึงคำว่า **ตายแล้วเกิด** หรือ **ตายแล้วไม่เกิด** เราจะไม่พูด ไม่พูดให้เสียเวลา จะพูดแต่ว่า **ที่เกิดอยู่** นี้ จะต้องทำอะไร จะต้องทำอย่างไร รีบทำเสียให้ถูกต้อง ทำเสียให้มันเสร็จ มันจะได้ไม่เสียชาติเกิด ได้สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้รับ แล้วเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกกันจะได้พลอยรับด้วย ลองดูสิ ขอให้คนคนหนึ่งทำเสร็จไปในเรื่อง

นี้ แล้วเหลือจากนั้นจะทำให้คนอื่นมันพลอยได้รับด้วย ด้วยกันทั้งโลกก็ยิ่งได้

นี่เราจะเรียกว่าปริญญญาอะไรดีล่ะ? **ปริญญญาตายก่อนตาย** นี่มันยังไม่สมด้วยซ้ำไป **ปริญญญาชนิดที่ไม่เสียชาติเกิด** **ปริญญญาที่จะทำประโยชน์ให้แก่เพื่อนมนุษย์ทั้งโลกได้อย่างแท้จริง** ไม่ใช่เรื่องคำพูด ไม่ใช่เรื่องหลอกลวง ลมๆ แล้งๆ เป็นความสุขอย่างลมๆ แล้งๆ สันติภาพอย่างลมๆ แล้งๆ เหมือนที่เขาพูดกัน ขอให้มันเป็นสันติภาพโดยแท้จริง เย็นจริงเถอะ

ทีนี้ **เราก็จะรู้จักพระพุทธเจ้าจริงกันตอนนี้** แหะละ ก่อนนี้อ่าอวดดีไปเลย ไม่มีทางที่จะรู้จักพระพุทธเจ้าหรอก จนกว่าเมื่อไรเราจะได้รับผลจากสิ่งที่พระพุทธเจ้าท่านได้ **ตรัสรู้แล้วสอนไว้** ให้นั้น แหะละ เราต้องได้รับผลอันนั้นก่อน แก่จิตใจของเราเอง เราจึงจะรู้จักว่าพระพุทธเจ้านั้นท่านเป็นคนอย่างไร คือท่านมีจิตใจอย่างไร ท่านมีพระคุณอย่างไร อย่างถูกต้องแท้จริง นอกนั้นก็เป็นเรื่องจำมาจากหนังสือ เขาสอนให้ว่า เขาเขียนให้ท่องไปอย่างนั้นเอง พระพุทธเจ้าท่านเป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนี้ ก็ยังดีกว่าไม่รู้ ขอให้รู้อย่างนั้นไปก่อน เป็นเค้าเงื่อน

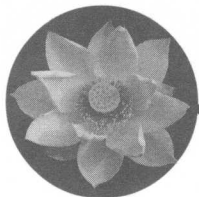
ต่อเมื่อเราได้รับรสของพระธรรม ที่เป็นความ

ว่างจาก ตัวกู-ของกู ก็เลสไม่รบกวน เราจึงจะรู้จักพระพุทธเจ้า ว่าน้ำใจ หรือพระหฤทัย หรืออะไรของพระองค์ เป็นอย่างนี้ๆ รู้จักพระพุทธเจ้าจริง ต่อเมื่อได้รับผลของการปฏิบัติตามที่พระพุทธเจ้าท่านได้เคยปฏิบัติมาแล้ว และสอนไว้ให้

จะเรียกว่า **ปริญาตายก่อนตาย** ก็ฟังยาก **ปริญา** ที่ได้ตามรอยพระพุทธเจ้าได้สำเร็จ จนรู้จักพระพุทธเจ้าจริง ได้นั่งใกล้พระพุทธเจ้าจริงนี้ดีกว่า พูดเป็นรูปบวก(Positive) มั่นนำฟังกว่า ถ้าพูดเป็นรูปลบ(Negative)ว่า **ตายก่อนตาย**นี้ คนสั่นหัวกันทั้งนั้นแหละ ฟังเข้าทีแรกมันก็ไม่อยากแล้ว แต่ถ้ามั่นใจเสียหน่อยว่า **ตายก่อนตาย**นั้นคือไม่ตายอีกต่อไป คงจะสนใจกันบ้าง คือเข้าถึงความไม่ตาย ซึ่งพระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสสอนไว้ เรียกว่า **อมตธรรม**

ทีนี้เราบวชทีหนึ่งนี้ แม้จะไม่ได้โดยสมบูรณ์ ก็ขอให้รู้จักสักทีหนึ่งก่อนก็วิเศษที่สุดแล้ว แล้วพอรู้จักเค้าเงื่อนอันแน่นอนของอมตธรรม ก็นับว่าวิเศษแล้ว ที่ลาบวชกันมาได้ ๓ เดือน ๔ เดือนนี้ แต่ให้มันได้มากสักหน่อย แม้จะไม่ถึงที่สุด ถ้าได้หมดก็เป็นพระอรหันต์ เดียวก็ไม่สึกกันเสียเท่านั้น เดียวนี้พูดถึงว่า **แนวมันมีอยู่อย่างนี้เพียงแนวเดียว มันไม่มีแนวอื่น** เพียงแต่ว่าเราเข้าถึงได้ก็มาน้อย มันมี

อยู่เท่านี้ อย่าเข้าใจว่ามีหลายอย่าง หลายทิศทาง เป็นเรื่องโลก เป็นเรื่องธรรม เดินหันหลังให้กัน อย่างนั้นมันไม่ถูก มันยิ่งโง่ใหญ่ไปอีก

เรื่องโลกก็เดินไปทางนี้แหละ เรื่องธรรมก็เดินไปทางนี้แหละ เรื่องโลกียะก็เดินไปทางนี้ เรื่องโลกุตตระมันปลายทางเท่านั้นเอง มันสุดปลายทาง อย่าไปเข้าใจผิดว่าอันหนึ่งหันหน้าไปทางทิศตะวันออก อันหนึ่งหันหน้าไปทางทิศตะวันตก เอาดีกันคนละอย่าง อย่างนี้ นั่นไม่จริงเลย ไม่ถูกต้องตามหลักของพุทธศาสนาซึ่งสอนไว้ **เรื่องทางที่จะต้องไป มีทางเดียวสำหรับคนเดียว** ไปยังจุดหมายปลายทางเพียงอย่างเดียว มันจึงต่างกัน อยู่แต่ว่าใครอยู่ต้นทางเกินไปหรือว่าใครยังไม่เคยเข้าทางเสียเลย ยังไม่ได้เหยียบย่างลงไปในทางเสียเลย มันก็เต็มทีมาก นี่มันได้เข้ามาในทางนี้แล้ว ได้อยู่ในทางแล้ว หรือว่าใครมันเดินไปได้มาแล้ว มันจวนจะถึงปลายทางอยู่แล้ว นี้อย่างนี้

ฉะนั้น เราเอาแต่เพียงว่า **เราเดินอยู่ในทางแล้ว คือควบคุมการเกิดแห่ง ตัวกู-ของกู ได้เป็นที่พอใจ** มีความทุกข์น้อย ไม่ค่อยรู้จักกันกับความทุกข์ เพราะไม่ปล่อยสติเดินอยู่ในหนทาง ที่เรียกว่า **อภิสัมมกัมมรรค** กำลังเดินอยู่ในหนทางนี้ ชื่อนี้ ก็พอจะเรียกว่าสบาย ไม่มีความทุกข์

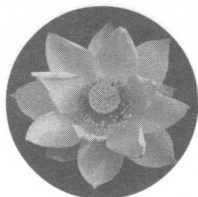

รบกวน ตัวถูกบีบไม่ให้ไหลมาได้ ถูกสะกิดกั้นไว้ไม่ให้ไหล
มาได้ ด้วยการเดินตามหนทางนี้ นี่เรียกว่า สำเร็จในการ
เกิดมา เพื่อจะเดินให้ถูกทาง ไปสู่ปลายทาง ซึ่งมีสิ่งที่ดีที่
สุดที่มนุษย์ควรจะได้

จะให้พูดกันอีกกี่ครั้ง ก็สิบครั้ง มันก็ไม่มีเรื่องอื่น มี
แต่เรื่องนี้เท่านั้น มันแล้วแต่ที่เราจะมองกันในเหลี่ยมไหน
ด้านไหน ทิศทางไหน แล้วพูดออกไป เต็มนี้เรามองกัน
ในทิศทางที่ตรงหน้า ที่เฉพาะหน้า ไม่อ้อมค้อม ไม่ไปขึ้น
สวรรค์ชั้นนั้นชั้นนี้ แล้วขึ้นไปพรหมโลกชั้นนั้นชั้นนี้ไม่รู้ก็สิบ
ชั้น ร้อยชั้น มันอ้อมค้อม จะตัดลัดตรงไปยังพระพุทธเจ้า
ตามรอยพระพุทธเจ้า ไม่ไปเที่ยวหลง เอร็ดอรร้อยสวयงาม
อยู่ที่ไหนให้มันเน้นซ้ำ ตั้งใจจะให้มันตรงไปตามทาง แน่ว
ไปเลย แล้วก็ไม่มีเสียอะไร มีแต่ได้

เดินทางถูกแน่วไปเลยนี้ไม่มีเสียอะไร มันมีแต่ได้
ก็คือสิ่งที่ควรจะได้ ไม่ใช่ได้สำหรับเอามาหลงรัก ยึดถือเป็น
ตัวกู-ของกู หรือมาหล่อเลี้ยงตัวกู-ของกู ให้มันหนาแน่น
ยิ่งขึ้นไปอีก อย่างนั้นเรียกว่าเสีย ที่ได้มาทำให้ตัวเองโง่หลง
หนักขึ้นไปอีก นั่นแหละเขาเรียกว่า“เสีย”ในทางธรรมะ

ในภาษาชาวบ้านเขาอาจจะพูดว่า“ได้”ก็ได้ ได้มากได้
หลายล้าน ได้ร้อยล้านก็ตามใจ แต่ถ้ามาทำให้ตัวกูหลงไหล

ยิ่งขึ้นไป แล้วก็ต้องเรียกว่ามัน“เสีย”

ถ้าว่ามันไม่ต้องได้อะไรมากมายอย่างนั้น ได้เพียงให้ตัวกูเบาบางลงไป จึงจะเรียกว่า“ได้”ในภาษาของพระพุทธเจ้า เพราะว่าเราจะเอามาร้อยล้านพันล้านมันก็เพื่อความสงบสุขอันแท้จริง เดียวนี้เมื่อได้ความสงบสุขอันแท้จริงแล้ว มันก็เท่ากันแหละ ที่ได้มาร้อยล้าน พันล้าน แล้วมาสร้างความสงบสุข นั้นมันยุ่งเหยิงตาย

ฉะนั้น เรามีวิธีที่ไม่ต้องยุ่งยาก เหนื่อยมากหรือลำบากมาก ให้มันไปพอสบายๆ เป็นแสงสว่างแก่ทุกคน แก่ครอบครัวก็ได้ สำหรับผู้ที่มีครอบครัว ทำให้บุตรภรรยาสามีเขาเดินถูกทาง เป็นครอบครัวของพระอรียสาวกไปเลย

สรุปกันเสียทีหนึ่งก็ว่า เดียวนี้เราพูดกันเรื่อง **ตัวกู ของกู** คืออุปาทานหมายมั่นยึดมั่นด้วยอำนาจของอวิชชา เป็นตัวกูที่เกิดขึ้นๆ เกิดขึ้นๆ ทุกวัน วันละหลายๆ ครั้ง แล้วก็เป็นที่ทุกข์ เพราะฉะนั้นฆ่ามันเสียให้ตาย พยายามฆ่ามันไปจนกว่ามันจะตาย ให้เสร็จให้ทัน ก่อนแต่ที่ร่างกายนี้มันจะตาย มันจะได้เหลือเวลา สำหรับชมเชยรสของพระนิพพานบ้าง หลายปี

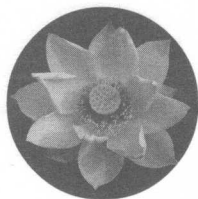
แต่ทีนี้ ถ้าฆ่ามันไม่ตาย ก็บีบมันอย่าให้มันโผล่มาได้ มันไม่มารบกวนเรา เราก็ได้ชิมรสของพระนิพพานโดย

อ้อม หรือโดยปริยาย ซึ่งมีรสชาติเหมือนกัน เพียงแต่มันไม่เด็ดขาด ไม่แน่นอน ยังไวใจไม่ได้ เพราะไม่รู้ว่“ตัวกู” มันจะโผล่ขึ้นมาอีกเมื่อไหร่ แต่อย่างไรก็ดี เมื่อมันยังไม่โผล่แล้วก็มันมีรสชาติอย่างเดียวกันแหละ กับรสของการบรรลุธรรมะชั้นสูงสุด จะเรียกว่า“พระอรหันต์”ก็ได้ จะเรียกว่า“นิพพาน”ก็ได้ คือมันไม่ร้อนก็แล้วกัน

นี่ความหมายของคำว่า“ตายเสียก่อนตาย” ถ้าตายสนิทมันก็ดี ถ้าตายไม่สนิทมันก็ได้รับผลพอๆ กัน แต่อย่าให้มันเกิดขึ้นมานะ แม้มันจะตายไม่สนิทมันยังอาจจะเกิดได้ ก็อย่าให้มันเกิด อย่าเพิ่งให้มันเกิด ให้มันตายอยู่อย่างนั้นแหละ ตายไม่สนิท สลบอยู่ก็ยังมีดี เราจะไม่มีความทุกข์ เราจะมีโอกาสเฉลียวฉลาดในการที่จะดำเนินชีวิตอยู่

ที่จริงก็ไม่มี“เรา”หรอก แต่มันต้องพูดว่า“เรา” ไม่อย่างนั้นมันฟังไม่ถูก เพราะมันจะต้องพูดว่าเหลืออยู่แต่ **ธรรมชาติล้วนๆ** ธรรมชาติบริสุทธิ์ เป็นนามเป็นรูป คือกายกับใจที่บริสุทธิ์ล้วนๆ และมันก็เป็นไปอย่างที่ไม่มีความทุกข์ เรียกว่า **ธรรมชาติบริสุทธิ์ เหลืออยู่ สำหรับสละ** ความไม่มีทุกข์ แต่เราก็ต้องพูดว่า“เรา”แหละ **เรายังเหลืออยู่ สำหรับสละความสุขอันเกิดจากว่างไปแห่ง“ตัวกู-ของกู”**

นี่ คงจะเข้าใจกันบ้าง อย่างน้อยก็กลางๆ แล้วว่า “**ตายก่อนตาย**” นี่มันหมายความว่าอย่างไร? เราควรจะได้รับปริญญา หรืออนุปริญญาสักชนิดหนึ่งจะได้หรือไม่? ในเมื่อเราทำได้ติดต่อกันเป็นเวลาหลายๆ วัน หลายเดือน เรียกว่า “**ปริญญาวัดป่าพระเถื่อน**” ซึ่งสวนโมกข์ขอยึดถือเอาเป็นหลัก สำหรับจะให้ เป็นแนวปฏิบัติ เรียกว่า “**ปริญญายตายก่อนตาย**” นี่ก็แสดงอยู่ในตัวว่า มันจบการศึกษาของพระพุทธศาสนา คืออยู่เหนือความบีบคั้นของโลก

เรื่องโลกๆ โลภียะทั้งหลายนั้น บีบคั้นกันไม่ได้อีกต่อไป นี่ก็เรียกว่า **โลกุตตระ** หรือว่า **โลกอุดร** คือเหนือโลก ไม่เวียนเกิดเวียนตาย เวียนเกิดเวียนตาย เหมือนที่แล้วว่า มา วันละหลายสิบครั้ง หลายร้อยครั้ง

นี่เราจะเรียกว่า “**ปริญญาสวนโมกข์**” แล้วคนเขาว่า **บ้า** คุณลองไปพูดหรือไปอวดเขาสี เขาจะว่า “**บ้า**” เขายังจะตำหนิว่ามันเป็น **ปริญญาบ้า** ก็ตามใจ พูดกันไม่รู้เรื่อง แต่ผมก็ยังยืนยันอย่างนี้

คนหลายคนเขาอาจจะไม่เข้าใจ ไม่ยอมเข้าใจ แล้วเขาก็เข้าใจผิดไป ถึงกับว่ามาชวนให้เขาฆ่าตัวตาย มันโง่หนักไปหน่อย ฟังเป็นว่ามาชวนให้ฆ่าตัวตาย ก่อนแต่ที่ร่างกายนี้มันจะตายเอง

ผมคิดนึกเรื่องนี้มานานแล้ว ค่อยมองเห็นมากขึ้นๆ ว่าคำพูดที่สรุปอย่างดีที่สุด ก็คือคำว่า“ตายเสียก่อนตาย” มีความหมายลึกซึ้ง หรือประหลาด หรือหมดสิ้น จบสิ้น แล้ววันหนึ่งก็ได้แต่งขึ้นเป็นคำกลอน อารมณ์สนุกมันเกิดขึ้น แล้วก็จะเอามาอ่านให้พวกคุณฟังบัดนี้ :-

ป ร ิ ญ ญ า จ า ก ส ว น ไ ม ก ข์

“ปริญญา ตายก่อนตาย” ใครได้รับ
เป็นอันนับ ว่าจบสิ้น การศึกษา
เป็นโลกุตตร์ หลุดพ้น เหนือโลกา
หยุดเวียนว่าย สิ้นสังสา- วัฏฏ์วน

ปริญญา แสนสงวน จากสวณโมกข์
คนเขาว่า เยกโยก ไม่เห็นหน
ไม่เห็นดี ที่ตรงไหน ใครสัปดน
รับเอามา ต่าปน กันทั้งเมือง

นี่แหละหนา ปริญญา “ตายก่อนตาย”
คนทั้งหลาย มองดู ไม่รู้เรื่อง
เขาอยากอยู่ ให้เด่นดัง มลึงเมสียง
เขาเลยเคือง ว่าเราชวน ให้ด่วนตาย ฯ

ปิด – ปิด – ปิด

ปิด ปิด ตา :

อย่าสอดสาย ให้เกินเหตุ
บางประเภท แกล้งทำบอด ยอดกุศล
มิวสอดรู้ สอดเห็น จะเป็นคน
เอาไฟลน ตบไป จนไหม้พอง ;

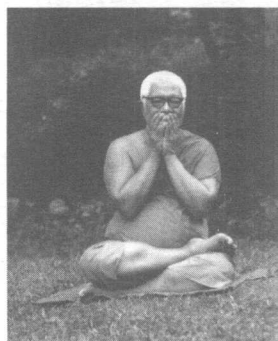
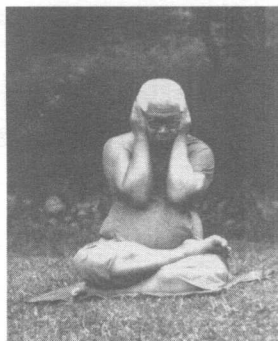
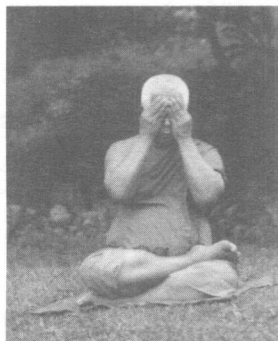
ปิด ปิด หู :

อย่าให้แสบ ไปฟังเรื่อง
ที่เป็นเครื่อง กวนใจ ให้หม่นหมอง
หรือร้ายใจ ให้ฟังข่าน พาลลำพอง
ผิดทำนอง คนฉลาด, อนาคต ;

ปิด ปิด ปาก :

อย่าพูดมาก เกินจำเป็น
จะเป็นคน ปากเหม็น เขาคั่นไส้
ต้องเกิดเรื่อง เย็นเยื่อ เสมอไป
ถ้าหุบปาก มากไว้ ได้แท่งทอง ฯ

พุทธศาสนิกชน

เปิด – เปิด – เปิด

เปิด เปิด ตา : ให้รับแสง แห่งพระธรรม

ยิ่งมีคำ ยิ่งเห็นชัด ถนัดถนี่

สมาธิมาก ยิ่งเห็นชัด ถนัดดี

นี่วิธี เปิดตาใจ ใช้กันมา ๆ

เปิด เปิด หู : ให้ยินเสียง สำเนียงธรรม

ทั้งเข้าคำ มีก้องไป ในโลกหล้า

ล้านล้านปี ฟังให้ชัด เต็มอัตรา

คือเสียงแห่ง สุนญตา คำสุดใจ ๆ

เปิด เปิด ปาก : สนทนา พุทธาธรรม

วันยังคำ อย่าพูด เรื่องเหลวไหล

พูดแต่เรื่อง ดับทุกข์ได้ โดยสัจจนิย

ไม่เท่าไร เราทั้งโลก พันศกแล ๆ

พุทธศาสนาภิณฑ

บุคคลสำคัญของไทย

ที่ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม

แห่งสหประชาชาติ (UNESCO)

ประกาศยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญผู้มีผลงานดีเด่นระดับโลก

คนไทย...คนสำคัญของโลก

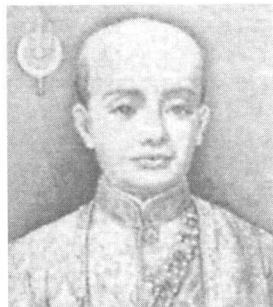
องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (UNESCO) ได้ประกาศยกย่องและร่วมฉลองบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นและเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ เพื่อเชิดชูเกียรติของบุคคลที่มีชื่อเสียงและเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในอดีตที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ สื่อสาร และอื่นๆ เนื่องในโอกาสครบรอบ ๕๐ ปี ๑๐๐ ปี ๑๕๐ ปี หรือมากกว่านี้ของบุคคลและเหตุการณ์นั้นๆ เพื่อจะได้ประกาศเกียรติคุณและเผยแพร่ไปยังผู้สนใจ และรัฐสมาชิกทั่วโลก สำหรับประเทศไทยมีการประกาศยกย่องและร่วมฉลองแล้ว ๑๗ รายการ เป็นบุคคลสำคัญ ๑๕ ท่าน และเหตุการณ์สำคัญ ๒ เหตุการณ์

๑. ฉลองวันประสูติ ครบ ๑๐๐ ปี สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๐๕

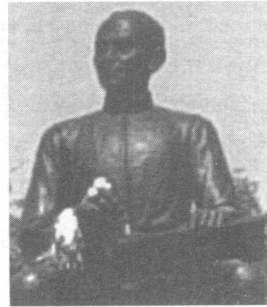
๒. ฉลองวันประสูติ ครบ ๑๐๐ ปี สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ๒๘ เมษายน ๒๕๐๖

๓. ฉลองวันพระบรมราชสมภพ ครบ ๒๐๐ ปี พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๑

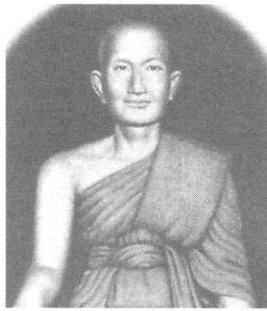
๔. ฉลองวันพระบรมราชสมภพ ครบ ๑๐๐ ปี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑ มกราคม ๒๕๒๔

๕. ฉลองวันเกิดครบ ๒๐๐ ปี ของ สุนทรภู่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๔

๖. ฉลองวันเกิดครบ ๑๐๐ ปี
ของ พระยาอนูมานราชชน
(เสรีรักษ์โกเศศ)
๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๑

๗. ฉลองวันประสูติ ครบ ๒๐๐ ปี
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระปรมาภิไธยวชิราวุธ
๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๓

๘. ฉลองวันประสูติ ครบ ๑๐๐ ปี
พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ
กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์
๒๕ สิงหาคม ๒๕๓๔

๙. ฉลองวันพระราชสมภพ
ครบ ๑๐๐ ปี
สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร
อภัยวงศ์ กรมพระบรมราชชนก
๑ มกราคม ๒๕๓๕

๑๐. ฉลองครบรอบ ๗๐๐ ปี
ของการสถาปนาเมืองเชียงใหม่
๑๒ เมษายน ๒๕๓๙

๑๑. ฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดช
๙ มิถุนายน ๒๕๓๙

๑๒. ฉลองวันพระราชสมภพ
ครบ ๑๐๐ ปี
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๓

๑๓. ฉลองวันเกิดครบ ๑๐๐ ปี
ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓

๑๔. ฉลองวันพระบรมราชสมภพ
ครบ ๕๐ ปี พระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
๒๐ กันยายน ๒๕๔๖

๑๕. ฉลองวันเกิดครบ ๑๐๐ ปี
หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๖

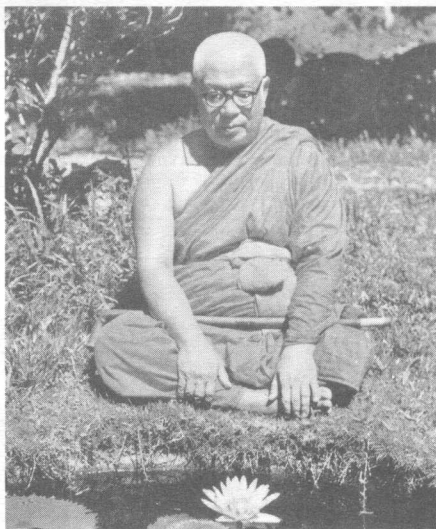

๑๖. ฉลองวันพระบรมราชสมภพครบ
๒๐๐ ปี พระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
๑๘ ตุลาคม ๒๕๔๗

๑๗. ฉลองวันเกิดครบ ๑๐๐ ปี
ของ นายกุหลาบ สายประดิษฐ์
(ศรีบูรพา)
๓๑ มีนาคม ๒๕๔๘

ในการประชุมสมัยสามัญขององค์การสหประชาชาติ ส่วนองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และ
วัฒนธรรม (ยูเนสโก) เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๘ ที่ประชุมมีมติให้บรรจุรายการที่ประเทศ
ไทยเสนอขอให้ยูเนสโกร่วมเฉลิมฉลองวาระครบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล ท่านพุทธทาสภิกขุ ให้
เป็นรายการหนึ่งเพื่อเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญหรือผู้มีผลงานดีเด่น ประจำปี ๒๕๔๙-๒๕๕๐

๑๐๐ ปี ชาตกาล
พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ)
๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๙

“Buddhadasa Bhikkhu”

One of the World's Great Personalities
in 2006-2007

๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๙

สัณโฑ ๑๐๐ ปี ชาตกาล สืบสานปณิธานพุทธทาส

ทุกคน
เป็น “พุทธทาส” ได้
โดยรับใช้ในการ
เผยแผ่พุทธศาสนา
ด้วยการทำตัวอย่าง
ในการปฏิบัติให้ดู
มีความสุขให้ดู
จนผู้อื่นพากันทำตาม

ปริญญากจากสวนโมกข

พุทธศาสนิกชน

“ปริญญา ตายก่อนตาย” ใครได้รับ

เป็นอันนับ ว่าจบสิ้น การศึกษา

เป็นโลกุตตร หลุดพ้น เหนือโลกา

หยุดเวียนว่าย สิ้นสังสา- รวัฏฏวน

ปริญญา แสนสงวน จากสวนโมกข

คนเขาว่า เยกโยก ไม่เห็นหน

ไม่เห็นดี ที่ตรงไหน ใครสัปดน

รับเอามา ดำป่น กินทั้งเมือง

นี่แหละหนา ปริญญา “ตายก่อนตาย”

คนทั้งหลาย มองดู ไม่รู้เรื่อง

เขาอยากอยู่ ให้เด่นดัง มลึงเมลิอง

เขาเลยเคือง ว่าเราชวน ให้ด่วนตาย ๆ